

**Jesienne poszukiwania szkodników pierwotnych sosny
w 2022 roku na terenie RDLP Katowice
(komentarz)**

1. Jesienne poszukiwania szkodników pierwotnych sosny w 2022 r. w drzewostanach RDLP Katowice ujawniły stany zagrożenia i stany ostrzegawcze od jednego gatunku owada objętego monitorowaniem - **osnuj gwiazdzistej**. Stany zagrożenia i stany ostrzegawcze ujawniono łącznie w **49 drzewostanach** zlokalizowanych na terenie **5 nadleśnictw** i **12 leśnictw**, przy czym stany zagrożenia stwierdzono w 27 drzewostanach, stan ostrzegawczy w 22 drzewostanach.
2. Łączna **powierzchnia drzewostanów zagrożonych (+, ++, +++)** w roku 2023 przez szkodniki pierwotne sosny określona na podstawie wyników jesiennych poszukiwań owadów w 2022 r. wynosi **142 ha**. **Stany ostrzegawcze** stwierdzono na sumarycznej powierzchni **183 ha**.
3. W porównaniu do wyników jesiennych poszukiwań z roku poprzedniego nastąpiło pomniejszenie tak powierzchni zagrożonej (określonej przed rokiem na 296 ha), jak i powierzchni ostrzegawczej (przed rokiem → 333 ha).

Zakres nasilonego występowania foliofagów sosny w drzewostanach RDLP Katowice określony na podstawie jesiennych poszukiwań larw, oprzędów i poczwerek na powierzchniach podokapowych w 2022 roku

Liczba zagrożonych drzewostanów

Nadleśnictw	Leśnictw	Ogółem drzewostanów	0/+	+	++	+++	Razem (+, ++, +++)
Osnuja gwiazdzista - forma wczesna							
5	12	49	22	15	9	3	27
Ogółem foliofagi sosny							
5	12	49	22	15	9	3	27

Powierzchnia zagrożonych drzewostanów (ha)

Nadleśnictw	Leśnictw	Ogółem powierzchnia	0/+	+	++	+++	Razem (+, ++, +++)
Osnuja gwiazdzista - forma wczesna							
5	12	325,13	183,01	73,25	52,76	16,11	142,12
Ogółem foliofagi sosny							
5	12	325,13	183,01	73,25	52,76	16,11	142,12

4. Obszary wzmożonego/nasilonego występowania **osnuj gwiazdzistej** ujawniono na terenie 5. nadleśnictw; w stanach zagrożenia na powierzchni **142,12 ha** (w poprzednim roku → 296 ha), w stanach ostrzegawczych na powierzchni 183,01 ha. Arealy w poszczególnych nadleśnictwach → wg tabeli.

Zagrożenie przez osnuj gwiazdzistą w 2023 r. określone na podstawie jesiennych poszukiwań w 2022 r.

Nadleśnictwo	0/+	+	++	+++	Razem (+, ++, +++)
Brynek	44,64	23,23	13,69	5,07	41,99
Koszęcin	5,52	3,40			3,40
Lubliniec	132,85	22,84	25,80	11,04	59,68
Świerklaniec		10,93			10,93
Zawadzkie		12,85	13,27		26,12
RAZEM	183,01	73,25	52,76	16,11	142,12

5. Maksymalna liczebność larw osnui gwiazdzistej, jaką stwierdzono na 1 podokapówce, wynosi → **296 szt.** (Nadleśnictwo Lubliniec; Leśnictwo Kokotek).
6. Udział larw z oczkiem imaginalnym wśród diapauzujących larw osnui gwiazdzistej określany dla poziomu leśnictwa jest zróżnicowany; w całym obszarze nasilonego występowania gatunku kształtuje się w przedziale od 25% (N. Brynek, L. Tworóg) do 56 % (N. Lubliniec, L. Sieraków) (→ zał. 4). Spasożytność diapauzujących larw osnui pozostaje niezmiennie śladowe.
7. Jesienne poszukiwania szkodników pierwotnych sosny w RDLP Katowice w 2022 roku wykonano w **31** nadleśnictwach. Ogółem założono **2 160** powierzchni próbnych (w 2021 r. → 2 103), z czego **2 084** wykonano w Lasach Państwowych, **76** w lasach innej własności.
8. Obecność owadów stwierdzono w **1 649** próbach (→ 76% wszystkich założonych prób).
9. W 4 nadleśnictwach, w wyniku stwierdzonych w trakcie poszukiwań w obrębie stałych partii kontrolnych przekroczeń liczb ostrzegawczych, zakładano powierzchnie dodatkowe. Powierzchnie dodatkowych wykonano łącznie **55** (w 2021 r. → 68), najwięcej w Nadleśnictwach: Lubliniec (→ 29), Brynek (→ 18), Koszęcin (→ 5), Zawadzkie (→ 3).

Charakterystyka zakresu wykonawstwa jesiennych poszukiwań szkodników pierwotnych sosny
na terenie RDLP Katowice w 2022 roku

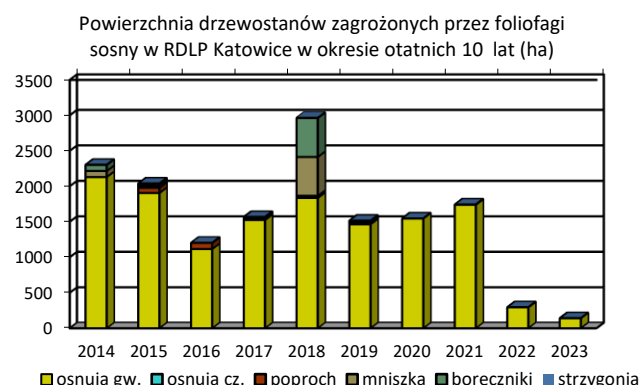
Lp.	Nadleśnictwo	Liczba założonych powierzchni podokapowych				
		Ogółem	w tym			
			w LP	poza LP	Powierzchnie z owadami	Powierzchnie dodatkowe
1.	Brynek	90	90	0	67	18
2.	Brzeg	41	41	0	38	0
3.	Chrzanów	56	56	0	53	0
4.	Gidle	59	59	0	53	0
5.	Herby	59	59	0	50	0
6.	Katowice	20	20	0	19	0
7.	Kędzierzyn	28	28	0	17	0
8.	Kluczbork	77	77	0	65	0
9.	Kłobuck	66	66	0	62	0
10.	Kobiór	178	178	0	112	0
11.	Konieczpol	89	54	35	53	0
12.	Koszęcin	101	101	0	88	5
13.	Kup	99	99	0	70	0
14.	Lubliniec	208	208	0	135	29
15.	Namysłów	24	24	0	20	0
16.	Olesno	108	108	0	78	0
17.	Olkusz	47	43	4	40	0
18.	Opole	83	83	0	65	0
19.	Prudnik	4	4	0	4	0
20.	Prószków	62	62	0	58	0
21.	Rudy Raciborskie	59	59	0	48	0
22.	Rudziniec	54	54	0	44	0
23.	Rybnik	56	56	0	43	0
24.	Siewierz	43	43	0	40	0
25.	Strzelce Opolskie	56	56	0	48	0

26.	Świerklaniec	83	83	0	64	0
27.	Tułowice	42	42	0	22	0
28.	Turawa	71	71	0	52	0
29.	Ustroń	2	2	0	2	0
30.	Zawadzkie	101	101	0	88	3
31.	Złoty Potok	94	57	37	51	0
Razem		2 160	2 084	76	1 649	55
%		100	96	4	76	3

10. W świetle uzyskanych wyników rok 2023 w zakresie występowania zagrożeń od foliofagów sosny w drzewostanach obszaru RDLP w Katowicach charakteryzować się będzie gradacyjną aktywnością wyłącznie jednego gatunku owada → osnuj gwiaździsta:

- w nasileniu istotnym → w kilkunastu drzewostanach w obszarze Nadleśnictw: Lubliniec i Brynek;
- w nasileniu słabym → w kilkunastu drzewostanach na terenie Nadleśnictw: Świerklaniec, Koszęcin, Zawadzkie.

11. **Ogółem powierzchnia drzewostanów sosnowych RDLP w Katowicach, dla których** w wyniku przeprowadzonych w 2022 roku czynności monitoringowych szkodników pierwotnych sosny, tj. jesiennych poszukiwań postaci owadów zimujących w ściocie i glebie oraz letniej kontroli lotu brudnicy mniszki, **prognozuje się występowanie w roku 2023 stanów zagrożeń od foliofagów, wynosi 142 ha** (→ 0 ha brudnica mniszka + 142 ha osnuja gwiaździsta). To mniej o 194 ha jak w roku ubiegłym (→ 336 ha).

12. Wielkościami obszar drzewostanów sosnowych, dla których na rok 2023 są prognozowane stany zagrożeń od foliofagów (→ 142 ha), w proporcji do całego arealu drzewostanów RDLP Katowice objętego monitorowaniem pozostaje marginalny → ~ 0,04%.

13. W świetle ujawnionych i prognozowanych zagrożeń od foliofagów w roku 2023, które stanowi wyłącznie jeden gatunek foliofaga - osnuja gwiaździsta, wielkość i zakres zaprojektowanego wstępnie i ujętego w planie finansowo-rzeczowym RDLP Katowice arealu wykonywania chemicznych lotniczych zabiegów ograniczających, określona na 520 ha z naddatkiem zabezpiecza zdiagnozowane na podstawie jp potrzeby.

14. W związku ze stwierdzonymi zagrożeniami drzewostanów przez osnuję gwiaździstą - w oparciu o zapisy §§ 70, 71 Instrukcji Ochrony Lasu - w okresie wiosennym przewiduje się wykonywanie kontroli uzupełniających, uszczegóławiających i weryfikujących nasilenie występowania owadów.

15. Dla potrzeb wiosennego monitorowania przebiegu rozwoju osnui gwiaździstej, celem wskazania m. in. właściwego terminu rozpoczęcia wykonywania zabiegów ograniczających, przewiduje się funkcjonowanie 1 Punktu Obserwacyjnego zlokalizowanego na terenie Nadleśnictwa Lubliniec.

Uwagi końcowe

W świetle wyników jesiennych poszukiwań szkodników pierwotnych sosny w nadleśnictwach RDLP Katowice z 2022 r. podkreślenia i szerszego skomentowania domaga się finalna i zasadnicza konkluzja, a mianowicie to, że w porównaniu do sytuacji ubiegłorocznej następuje pomniejszenie, i to dość znaczące, obszaru drzewostanów nasilonego występowania osnui gwiaździstej, tj. drzewostanów w stanach zagrożeń.

Owe zmniejszenie areалу drzewostanów zagrożonych przez osnuję gwiaździstą postępuje kolejny już rok z rzędu. Nie wykluczając możliwego wpływu na taki stan rzeczy samoistnych mechanizmów wewnątrzpopulacyjnych gatunku tej rośliniarki, uprawnionym jest uważać, że pierwszorzędne znaczenie w takim przebiegu sytuacji miały prowadzone konsekwentnie zabiegi ograniczające, którymi to od 2018 roku do roku ubiegłego obejmowano możliwie jak najszersze obszary drzewostanów o ujawnionym nasilonym oraz wzmożonym występowaniu szkodnika, włączając do oprysków, obok silnie oraz średnio zagrożonych drzewostanów (standardowo), także drzewostany zagrożone w stopniach słabym i ostrzegawczym.

Taki sposób podejścia został ustalony i realizowany był w praktyce, jako adekwatna odpowiedź ochrony lasu na dynamicznie postępujący wzrost potencjału gradacyjnego szkodnika, jaki następował latach 2015-2017 (diagnoza tamtej sytuacji oraz ustalenia → ujęto w piśmie Nr ZOL.6.7100.2.2.1018) – i, jak to wygląda już obecnie, po 2022 r., okazał się on skuteczny. Warto nadmienić, że sposób ten nawiązywał wprost i był praktyczną realizacją ugruntowanej wieloletnim doświadczeniem „doktryny” dot. postępowania ochroniarskiego względem osnui, a mianowicie takim podejściem w/s wykorzystania narzędzia praktycznej ochrony lasu, tj. chemicznego zabiegu wielkoobszarowego, że gdy osnuja (dynamicznie) się „podnosi”, to wówczas należy ją „traktować”, tj. ograniczać, konsekwentnie szeroko.

Inną rzeczą, na którą w uwagach końcowych trzeba należnie zwrócić uwagę, mającą ważny wpływ na osiągnięty i osiągnięty również w ub. skutek wykonanego zabiegu p. osnui - z finalnym efektem istotnego ograniczenia jej występowania, jest sprawa zastosowanego insektycydu. Użycie diflubenzuronu (Dimilin) to zweryfikowany również wieloletnią praktyką niezawodny gwarant osiągania wysokiej skuteczności wykonanego oprysku. Niezwykle istotny walor tego insektycydu to możliwość zastosowania preparatu już na stadium jaja osnui. W warunkach RDLP Katowice ten aspekt pozostaje szczególnie ważny – a to z uwagi na mające na ogół miejsce różnice w przebiegu rozwoju rośliniarki pomiędzy obszarem *Obniżenia Małej Panwi*, a pozostałym arealem jej masowych pojawów, a także w sytuacji „rozciągania” się całej akcji z powodów wystąpienia wykluczających loty warunków pogodowych lub też z powodu znaczącej wielkości całego areálu do oprysku.